

**Materiál na rokovanie
Hospodárskej a sociálnej rady SR
dňa 13. 6. 2022**

k bodu č. 1

Stanovisko ZMOS k bodu rokovania: Dopady vojny na hospodársku a sociálnu situáciu na Slovensku

1) Všeobecne k návrhu:

Vojenský konflikt, ktorý začal 24. februára 2022 napadnutím Ukrajiny zo strany Ruska, od počiatkových fáz negatívne ovplyvňuje všetky oblasti života nielen na Ukrajine, bytostne sa dotýka celej Európy, vrátane Slovenskej republiky. V každodennom živote od začiatku tohto vojenského konfliktu sa stretávame s jeho negatívnymi dopadmi. Veľmi výraznou mierou sa dôsledky vojenského konfliktu dotkli subjektov miestnej územnej samosprávy, predovšetkým pohraničných obcí na východe Slovenska, ktoré museli hľadať operatívne riešenia pre poskytnutie pomoci odídencom z vojnových oblastí. V prvých dňoch vojny sa jednalo predovšetkým o materiálnu pomoc v podobe zabezpečenia ubytovania, stravy a zdravotníckeho ošetrovania. Postupne sa pomoc rozširovala o ďalšie formy, ktoré samosprávy poskytovali rodinám a jednotlivcom, ktorí utekali pred vojnou. V počiatkových fázach utečeneckej krízy mestá a obce zabezpečovali pomoc predovšetkým zo svojich vlastných finančných príspevkov, postupne zriaďovali transparentné účty, na ktoré mohli finančne prispievať právnické a fyzické osoby, a následne mestá a obce tieto zdroje čerpali na pomoc ľuďom, ktorí utekali pred vojnou.

Ďalej sa mestá a obce podieľali na inklúzii detí z Ukrajiny do škôl a školských zariadení, vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti. Súčasne sa podieľali na zapojení dospelých občanov z Ukrajiny do pracovného pomeru, či už to bol v školách, v škôlkach alebo v iných zariadeniach, ktoré spadajú do ich pôsobnosti.

Ďalšou úlohou, ktorou mestá a obce poveril štát prijatím príslušných právnych predpisov bolo to, že mestá a obce musia zabezpečovať agendu spojenú s ubytovaním odídencom z Ukrajiny v domácnostiach pri ich evidencii a následnom vyplácaní príspevkov svojim občanom, ktorí poskytli ubytovanie občanom Ukrajiny, ktorí majú štatút odídenca.

2) Všeobecne k materiálu Plán REPowerEU

Oznámenie Európskej komisie zverejnené 18.05.2022.

Cieľom „plánu“ je implementovať oznámenie „REPowerEU: Spoločná európska akcia pre dostupnejšiu, bezpečnejšiu a udržateľnejšiu energiu“

„Plán“ stavia na „balíku Fit for 55“ a navrhuje opatrenia na realizáciu:

- šetriť energiu;
- diverzifikovať dodávky;
- rýchlo nahradiť fosílna palivá urýchlením prechodu Európy na čistú energiu;
- inteligentne kombinovať investície a reformy.

V rámci inteligentnej kombinácie investícií a reforiem navrhuje Komisia financovanie:

- Komisia navrhuje zmeniť a doplniť Plán obnovy a odolnosti SR tak, aby sa prideliť finančné prostriedky z aukcie kvót pre systém školenia v oblasti emisií (ETS).
 - Vyššia flexibilita pri prevode zdrojov, ktoré im boli pridelené podľa nariadenia o spoločných ustanoveniach (EÚ) 2021/1060) a nariadenia o strategických plánoch Spoločnej poľnohospodárskej politiky.
 - „Tieto granty doplnia zvyšných 225 miliárd EUR úverov v rámci Plánu obnovy a odolnosti, čo bude mať za následok celkovú sumu takmer 300 miliárd EUR.“
 - Členské štáty budú mať možnosť previesť až 12,5 % svojej alokácie v rámci kohéznej politiky do Plánu obnovy a odolnosti pridaním 7,5 % možnosti prevodu na ciele REPowerEU.

V podmienkach SR:

- až 1,4 mld. EUR z 12,6 mld. EUR v Programu Slovensko 2021 – 2027 do Plánu obnovy a odolnosti (podľa avizovaného zo strany rezortu by to znamenalo zníženie regionálnych eurofondov z 2,1 mld. eur na 1,8 mld. eur).
- až 163 mil. EUR zo Spoločnej poľnohospodárskej politiky 2023-2027 (II. Pilier – Rozvoj vidieka) z 1,317 mil. EUR.
 - Zjednodušenie kontrol štátnej pomoci a podpora výnimiek zo strany Komisie.
 - Nová výzva CEF Energy na predkladanie návrhov na projekty spoločného záujmu (PCI) s celkovým odhadovaným rozpočtom približne 800 miliónov EUR.
 - Členské štáty môžu zväziť daňové opatrenia na podporu cieľov REPowerEU, aby podnietili úspory energie a znížili spotrebu fosílnych palív.

1) Pripomienky:

ZMOS vyjadruje presvedčenie, že mestá a obce sa vzorne a so všetkou zodpovednosťou podieľali a budú podieľať na poskytovaní pomoci občanom z Ukrajiny, ale na druhej strane je potrebné, aby štát refundoval mestám a obciam všetky náklady spojené s touto pomocou.

2) Pripomienky:

ZMOS nesúhlasí, aby zdroje z kohéznej politiky nového programového obdobia išli na odpájanie sa od energetickej nezávislosti od Ruska. Ide o zdroje na úkor samospráv. Súčasný a budúci balík peňazí sanuje už druhú, či tretiu krízu (Covid-19, migračná kríza, energetická kríza), ktoré sa v objeme nemenia. V Kohéznej politike ide o zdroje na regionálny rozvoj, vyrovnanie rozdielov medzi regiónmi a nie na riešenie geopolitickej otázky mimo EÚ:

- Každá nastávajúca kríza (Covid-19, migračná kríza, energetická kríza) nám nemôžu brať z balíka na súčasný a budúci regionálny rozvoj.
- Na špecifické potreby vyvolané aktuálnou krízou má byť pridelený špecifický balík zdrojov.

- Tento spôsob, či systém financovania aktuálnych potrieb vyplývajúci z kríz je neudržateľný a znevažuje doposiaľ nastavené pravidlá a rámce, v ktorých sa vyjednávalo a hľadal sa kompromis na národnej a európskej úrovni (napr.: vyjednávania o Programe Slovensko 2021-2027).
- Presunuté zdroje do Plánu obnovy a odolnosti bude potrebné dočerpať do 2026.
 - Plán obnovy a odolnosti už sám o sebe je dokument, ktorý vymedzuje päť oblastí v ktorých Slovensko zaostáva a nie jediným dokumentom, ktorý bude financovať tieto potreby a ako komplementárne zdroje uvádza: 8 mld. eur z kohéznej politiky 2014-2020, 12, 6 mld. eur z kohéznej politiky 2021-2027, 4,3 mld. eur zo Spoločnej poľnohospodárskej politiky 2023-2027. Z toho dôvodu nie je nutný transfer, pretože priority plánu REPowerEU (investície do diverzifikácie dodávok energie, zrýchleného zavádzania energie z obnoviteľných zdrojov či opatrení na úspory energie) sú zahrnuté už v každom z týchto programov do miery, akej dovoľujú pravidlá EÚ vo vzťahu k tematickej koncentrácii, klimatickým, či digitálnym koeficientom.

Záver

ZMOS nesúhlasí s transferom zdrojov kohéznej politiky nového programového obdobia do Plánu obnovy a odolnosti SR na odpájanie sa od energetickej nezávislosti od Ruska.

Branislav Tréger
predseda ZMOS